

GEPARK IDRİJA

Bojan Režun¹, Martina Peljhan¹, Jože Čar², Martina Stupar³, Mojca Kavčič⁴, Uroš Eržen¹, Branka Hlad⁵, Uroš Herlec⁶

¹ RŽS Idrija d.o.o.; Bazoviška 2, 5280 Idrija; bojan.rzs.idrija@s5.net;
martina.rzs.idrija@s5.net; rudnikzs@siol.net

² dr. Jože Čar, 5280 Idrija; joze.car@siol.net

³ Zavod RS za varstvo narave; Delpinova 16, 5000 Nova Gorica; martina.stupar@zrsvn.si

⁴ Občina Idrija; Mestni trg 1, 5280 Idrija; mojca.kavcic@gmail.com

⁵ Branka Hlad univ. dipl. inž. geol., 1000 Ljubljana; branka.hlad@gmail.com

⁶ Oddelek za geologijo; Aškerčeva 12, 1000 Ljubljana; uros.herlec@gmail.com

V Idriji že dlje časa tli ideja o ustanovitvi Geoparka, ki se v zadnjih letih uresničuje tudi v praksi. Naravnih, zlasti geoloških in botaničnih posebnosti, je na območju občine Idrija in v širšem prostoru več kot dovolj, da jih je vredno na zanimiv način predstaviti širši javnosti. Ustrezen način predstavitve pomeni tudi dodano vrednost v smislu izboljšanja kakovosti življenja ljudi na podeželju in v mestih.

Slika 1: Idrijski prelom s Kanomeljskega Razpotja (foto: Arhiv RŽS)

Gotovo se sprašujete : »Kaj je geopark? Po čem se razlikuje od vseh drugih naravnih parkov v Sloveniji?« Geopark je območje z izjemno geološko dediščino, razvoj parka pa temelji na strategiji trajnostnega razvoja, predvsem na podlagi (geo)turizma. Park mora imeti jasno določeno mejo in pokrivati zadostno površino, da se lahko zagotovi ustrezen razvoj lokalne ekonomije. Obsegati mora zadostno število geoloških objektov posebnega

znanstvenega pomena oziroma izjemno redkih geoloških objektov ali pa imajo ti veliko estetsko vrednost in izobraževalni pomen. Poleg prevladujoče geološke dediščine geopark vsebuje običajno tudi drugo naravno dediščino ter arheološko, zgodovinsko in drugo kulturno dediščino. Pomemben vidik idrijskega Geoparka je torej tudi bogata tehniška dediščina večstoletnega rudarjenja, ki je v postopku ocenjevanja za vpis na UNESCO Seznam svetovne dediščine. Med najpomembnejšimi cilji ustanavljanja geoparka je sodelovanje prebivalcev območja in drugih deležnikov, od katerih je odvisen uspeh trajnostnega razvoja območja s pripadajočo turistično infrastrukturo, storitvami in vrsto dopolnilnih dejavnosti. Varovanje in inovativnost pri predstavitvi geološke in druge naravne dediščine omogoča večje zanimanje za obisk območja, obiskovalcem pa je z novostmi in kakovostnimi storitvami možno ponuditi kakovostnejši način preživljanja prostega časa in jih je lažje zadržati daljši čas na območju.

Slika 2: Epsomit v opuščeni rovi Rudnika živega srebra Idrija (foto: Arhiv RŽS)

Evropska mreža geoparkov je bila ustanovljena junija 2000, ko so se vanjo povezali prvi štirje geoparki iz Francije, Grčije, Nemčije in Španije. Danes je vanjo vključenih 32 geoparkov iz 13-ih evropski držav. Aprila 2001 je bil podpisan sporazum med Evropsko mrežo geoparkov in Unescom (Division of Earth Sciences), s katerim je ta organizacijo to mrežo vzela pod svoje okrilje. Oktobra 2005 je Evropska mreža geoparkov postala s podpisom deklaracije referenca za ustanavljanje podobnih mrež na vseh celinah.

Čeprav je pobuda za ustanovitev Svetovne mreže geoparkov pod okriljem Unesca nastala na Kitajskem leta 1997, pa je ta formalno začela obstajati februarja 2004. Prva mednarodna konferenca o geoparkih je bila že junija istega leta na Kitajskem. Njen namen pa je bil promocija ustanavljanja Svetovne mreže geoparkov, k čemur naj bi prispevale vladne in nevladne skupnosti.

V Idrijski občini je bil z namenom varovanja naravne dediščine leta 1993 z občinskim odlokom razglašen Krajinski park Zg. Idrijca, ki pa ni nikoli resnično zaživel in je ostajal dolga leta le t.i. papirnati park. Z ustanovitvijo Geoparka in oblikovanjem novih tematskih

poti na območju celotne občine bo oživiljen tudi Krajski park Zg. Idrija, oba pa se bosta med seboj dopolnjevala.

Župan Občine Idrija je novembra 2007 imenoval delovno skupino, ki že aktivno pripravlja dokumentacijo za ustanovitev Geoparka. V okviru projekta "Najboljše prakse za ustanovitev, delovanje in promocijo geoparkov" sodelujemo s portugalskim Geoparkom Aroucha, ki letos kandidira za vključitev v Evropsko mrežo. Projekt zasnove idrijskega Geoparka smo predstavili tudi na več mednarodnih konferencah, kjer smo si imeli priložnost ogledati, kako so tovrstni parki urejeni drugje po Evropi.

Slika 3: Divje jezero (foto: Arhiv RŽS)

V poteku je popis naravne dediščine na območju bodočega Geoparka, ki predstavlja osnovo za nadaljnje delo. Iz popisa bomo s pomočjo strokovnjakov in zunanjih sodelavcev določili naravoslovne in druge zanimivosti, ki so vredne pozornosti. Opisali jih bomo in povezali v tematske in učne poti ter predstavili obiskovalcem. Pri tem bomo upoštevali že obstoječe kolesarske in pohodniške poti ter cestne povezave in jih tako naredili zanimivejše. Predstavili in interpretirali jih bomo na več nivojih, tako da bodo primerne za šolske skupine, družine, pohodnike, kolesarje in strokovnjake z različnih področij. V načrtu obnove in oživitve bivše rudniške topilnice so vključene tudi delavnice za šolske skupine, kjer bomo predvidoma izvajali naravoslovne programe v skladu s šolskim učnim programom. Območje Geoparka bo na voljo tudi znanstvenikom in raziskovalcem, ki bodo lahko raziskovali še nerešene probleme v zvezi z geologijo idrijskega ozemlja, živim srebrom in drugimi naravoslovnimi tematikami. **Delovna skupina za ustanovitev Geoparka deluje v okviru novoustanovljenega Informacijsko-raziskovalnega središča za živo srebro (IRC-Hg) pri Rudniku živega srebra Idrija d.o.o., ki se bo v sodelovanju z drugimi institucijami delno vključeval tudi v raziskave na območju Geoparka.**

Slika 4: Nagubane ladinijske plasti (foto: Arhiv RŽS)

V načrtu je tudi izgradnja informacijskega centra, ki bo izhodiščna točka Geoparka, kjer bo obiskovalcu na voljo interpretacija vsebin, ki jih ne more videti na terenu, obiskovalci pa bodo lahko dobili tudi vse potrebne informacije za kakovostno in aktivno preživljanje prostega časa v naravnem okolju.

Predvidena je tudi povezava s člani ostalih organizacij (lovci, gozdarji, ribiči, zeliščarji, čebelarji,...) in turističnimi ponudniki na območju bodočega Geoparka, saj bi radi povečali prepoznavnost Idrije med obiskovalci tudi na področju naravne dediščine.

Slika 5: Tomaževa miza (foto: Arhiv RŽS)

V sklopu ustanavljanja Geoparka bodo predvidoma spomladi potekale predstavitvene delavnice, namenjene zainteresirani javnosti. Udeleženci teh bodo lahko izrazili svoje poglede in želje in prispevali svoje ideje ter se aktivno vključili v soodločanje in sooblikovanje nastajajočega Geoparka. Z vključevanjem lokalnega prebivalstva bomo dosegli končni cilj, da o naši enkratni in neponovljivi geološki in ostali naravni dediščini odločajo in zanjo skrbijo predvsem tisti, ki na tem območju prebivajo in delujejo. Z ozaveščanjem o pomembnosti varovanja naše naravne dediščine in trženjem le-te imajo lokalni prebivalci na območju Geoparka priložnost za uresničevanje svojih razvojnih ciljev ter ustvarjanja novih delovnih mest predvsem na podeželju.

Elektronski viri:

- <http://www.europeangeparks.org/bsite/home/1%2C1%2C0.asp>